

“5 milions de catalans es queden a casa”

Aquest seria el titular, avui dia, de molts mitjans davant una manifestació com la que va viure Barcelona l'històric Onze de Setembre del 1977.

Un titular d'aquesta mena seria probablement el que encapçalaria molts diaris i informatius avui dia si una altra vegada es tornés a donar una manifestació com la de l'11 de setembre de 1977. Vivim un moment en què el control dels mitjans de comunicació permet deixar en no res l'efecte que haurien de tenir centenars de milers de persones manifestant-se al carrer per un o altre motiu. No obstant això, en aquells anys ningú no estava interessat a minimitzar les xifres de manifestants a favor de la recuperació nacional del nostre país. Més aviat al contrari, l'ambient d'aleshores, en ple procés de transició a la democràcia, anava a favor del reconeixement polític del que s'ha anomenat el “fet diferencial català”. Com a conseqüència de fermes conviccions que venien de lluny o fruit d'interessos més circumstancials i tàctics es produí una unanimitat gairebé total en la societat catalana d'aleshores a favor de la demanda d'autonomia política.

Efervescència. El 1976, l'any anterior, la manifestació celebrada a Sant Boi ja havia obtingut un èxit important de participació. Malgrat els entrebancs de les autoritats que tan sols dos dies abans l'autoritzaren, amb la condició que no se celebrés al Parc de la Ciutadella de Barcelona (on inicialment volia convocar-se), la diada de Sant Boi es convertí en un precedent del que seria la manifestació de l'Onze de Setembre de 1977. En el poc temps que va transcórrer entre l'una i l'altra, la situació política havia canviat substancialment i s'havien anat aclarint alguns dels dubtes que existien sobre com evolucionaria el país i l'estat. El referèndum de desembre de 1976 i, a juny de 1977, la celebració de les primeres eleccions

democràtiques, foren fites importants en aquests canvis. Les dites eleccions havien donat el triomf a Espanya del govern de la UCD, presidit per Adolfo Suárez, mentre que a Catalunya havia estat indiscutible la victòria dels partits d'esquerra. El Parlament espanyol es transformà de fet en unes Corts Constituents i mentre aquest començava la redacció d'una nova constitució, l'executiu de Suárez afrontava com donar sortida a una important reivindicació catalana, la consecució de l'autonomia política.

Eufòria. Així s'arribà a aquell 11 de setembre de 1977, potser en el moment culminant de l'eufòria col·lectiva. Les llibertats democràtiques anaven recuperant-se, l'ambient social de llibertat era desconegut des de feia desenes d'anys i encara no havia començat a manifestar-se el que després anomenàrem desencís. La preparació de la manifestació va ser paral·lela a les tenses negociacions i converses i als estira i arrossa dels dirigents polítics catalans i espanyols per veure de quina manera es materialitzava aquella recuperació de l'autonomia política. No obstant això, la majoria de la gent era aliena a tot això. L'ambient era, si més no formalment, d'unitat política i la pràctica totalitat de l'espectre polític català participà en la convocatòria d'aquell 11 de setembre, potser el darrer dels actes importants organitzats per l'Assemblea de Catalunya, poc abans de la seva defunció de fet.

Realment, foren dues les manifestacions d'aquella diada. A les 12 del matí, desenes de milers de persones es congregaren al Fossar de les Moreres; foren els qui acudiren a la convocatòria dels independentistes. Allò significà el sorgiment públic i massiu de l'opció

LLIBERTATS AMNISTIA

ESTATUT D'AUTONOMIA

11

SETEMBRE
diada nacional de catalunya

Les tres reivindicacions que van mobilitzar el país durant els anys de la transició democràtica eren claríssimes: “Llibertat, amnistia i Estatut d'autonomia.”

EL TEMPS

independentista, que tot i participar molt activament en el procés polític anterior havia quedat un tant eclipsada darrere les propostes dels partits polítics majoritaris. Aquesta manifestació representà una veritable fita de l'independentisme català, un punt de sortida del que seria la seva evolució durant l'etapa democràtica. En aquest acte s'hi aplegaren la pràctica totalitat de les organitzacions independentistes dels Països Catalans, que vincularen aquesta reivindicació d'independència a la "lluita del poble treballador" donant-li alhora un sentit social.

El Fossar era un lloc per on encara no hi havien passat els urbanistes municipi-

pals de la nova Barcelona del disseny, que no reunia prou condicions per anomenar-se plaça, amb una lletja i deteriorada construcció al seu bell mig, i que no estava encara dignificada per maons postmoderns ni per sofisticats pebeters. Allí s'hi trobaren els qui estaven a favor d'aconseguir per Catalunya i pels Països Catalans la independència de l'estat espanyol, tot superant el marc de l'Estatut d'Autonomia que ja s'havia anat perfilant com l'opció que la majoria de les forces polítiques acceptaven com a bona per a recuperar els drets nacionals de Catalunya. De fet, també una bona part dels independentistes d'aleshores s'havien doblat al

La diada de 1977 va aplegar a Barcelona al voltant d'un milió de persones, en una de les mostres més palpables de la unitat nacional catalana reivindicada per forces polítiques ben diferents.

L'Onze de Setembre de 1977 assenyalava l'eclosió definitiva de l'Independentisme català, que en gran nombre es va manifestar durant tot el dia.

Malgrat que després de l'11 de setembre de 2001, amb l'atemptat contra les Torres Bessones a Nova York, la nostra diada difícilment podrà deslliurar-se de l'ombra projectada per aquests fets, també està clar que, si més no en el nostre àmbit, la multiplicitat de significats que podem atorgar a l'Onze de Setembre de 1977 li auguren llarga vida com a referent històric

realisme polític que s'anava imposant i tal i com manifestà Fèlix Cucurull en el seu parlament a l'acte del Fossar, "sabem que no sempre tot es pot assolir d'un cop, com que sabem que hi ha coses que s'han d'aconseguir pas a pas" i per tant, com la resta de les forces polítiques del país, reclamaven també el retorn de l'Estatut de 1932 "com a primer pas cap a l'àtic de l'alliberament nacional integral".

I si la manifestació independentista del matí havia estat un èxit pel que fa a la participació de la gent, molt més en tindria encara la celebrada a la tarda d'aquell 11 de setembre. Era la manifestació unitària convocada per la majoria dels partits polítics, organitzacions sindicals i altres entitats catalanes, inclosos els independentistes que aquell dia feren doblat, que estaven a favor de les tres reivindicacions principals mobilitzadores del país en els darrers anys: "Llibertat, amnistia i Estatut d'autonomia." A hores d'ara es discuteix si realment arribaren a reunir-se un milió de persones en la manifestació que anà de la cruïlla de Diagonal i passeig de Gràcia a la ronda de Sant Pere, que circulà entre el Monument a la Victòria, dita popularment plaça del Llapis, i el monument a Rafael de Casanova, que recentment havia estat restituit després de romandre tancat durant el franquisme en uns magatzems municipals. No val la pena discutir si realment foren un milió els manifestants que defensaren al carrer el retorn de la Generalitat republicana de 1932; el cas és que certament fou una de les manifestacions més nombroses de les celebrades a Europa des de la postguerra mundial. Uns dies abans, els fabricants de teixits no donaven abast per servir les comandes de teles amb les quatre barres que els comerços els demanaven. Tothom volia tenir preparada la seva senyera per l'efemèride d'aquell 11 de setembre i realment les banderes, venudes a metres, s'esgotaren arreu. Fossin els que fossin en aquella manifestació, el seu èxit fou indiscutible.

El significat. D'una banda, en el seu aspecte més pràctic i immediat, la manifestació acabà de reblar els resultats

de les eleccions generals de juny d'aquell any. Els carrers sí que foren aquesta vegada rius plens de gent. La manifestació tingué un caràcter festiu, però encara mantingué amb força la seva vocació reivindicativa. Quedava fora de dubte que no podia donar-se una solució massa descafeïnada a la reivindicació catalana d'autonomia política. De fet, i malgrat que finalment el retorn de Tarradellas com a president d'una Generalitat republicana restaurada significà una opció amb un sostre polític més baix que el reclamat pels parlamentaris catalans, és clar que la dita restauració potser va ser l'únic element rupturista en el procés de reforma política que portà a la democràcia.

D'altra banda, el milió de segadors, s'ha convertit en un element gairebé iconogràfic del nostre passat més recent. La desmobilització anà caracteritzant l'evolució política general i un moment com el de setembre de 1977 ja no ha tornat a reeditar-se. Algunes de les massives manifestacions celebrades a Barcelona en els darrers temps han aconseguit portar al carrer centenars de milers de persones, però a més de no aplegar tanta gent, en cap cas no sembla que vagin a tenir una transcendència política com la d'aquella diada. L'Onze de Setembre de 1977 és reivindicat des d'angles molt diferents i això és el que l'hi dona el seu valor. Així, assenyalava l'eclosió de l'Independentisme català, constitueix una de les mostres més palpables de la unitat nacional catalana reivindicada per forces polítiques ben diferents, i per a molts és també un exemple paradigmàtic de com l'acció pacífica i de masses al carrer serveix per a la transformació política. Malgrat que després de l'11 de setembre de 2001, amb l'atemptat i ensorrament de les Torres Bessones a Nova York, difícilment la nostra diada podrà deslliurar-se de l'ombra projectada per aquests fets, també està clar que, si més no en el nostre àmbit, la multiplicitat de significats que podem atorgar a l'Onze de Setembre de 1977 li auguren una llarga vida com a referent històric significat del nostre passat.

Jordi Ibarz Gelabert